

ВИСВІТЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ, ТРАНСФОРМАЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

Тези присвячені теоретико-прикладному аналізу трансформації інформаційного простору в умовах війни та цифровізації, з особливою увагою до висвітлення діяльності місцевого самоврядування через онлайн-медіа. Цифрові платформи та соціальні мережі розглядаються як ключові інструменти комунікації між владою та громадянами, що забезпечують прозорість, оперативність і доступність інформації. Наголошується, що повномасштабна війна спричинила серйозні виклики для регіональних ЗМІ, зокрема кадрові втрати, фінансову нестабільність, технічні труднощі, психологічне навантаження та етичні дилеми. Попри це, багато медіа змогли адаптуватися, перейшовши до цифрових форматів і посилено використовуючи соціальні мережі як інструмент оперативного інформування та підтримки діалогу з громадою. У тезах акцентується, що локальна журналістика відіграє важливу роль у консолідації суспільства, забезпеченні прозорості місцевої влади та формуванні довіри до органів самоврядування. Онлайн-медіа стають не лише джерелом новин, а й засобом громадського контролю та взаємодії.

Ключові слова: *місцеве самоврядування, війна, онлайн-медіа, цифровізація, журналістика, соціальні мережі, регіональні ЗМІ, виклики, труднощі.*

Трансформація інформаційного простору, зумовлена цифровізацією та збройною агресією Росії проти України, істотно вплинула на діяльність засобів масової інформації, зокрема у сфері висвітлення роботи органів місцевого самоврядування. В умовах децентралізації та підвищеної ролі місцевої влади постає необхідність оперативної, достовірної й етично виваженої журналістики. Онлайн-медіа та соціальні мережі стали провідними каналами комунікації між владою та громадянами, формуючи нову парадигму інформаційної взаємодії, що потребує дослідження її специфіки, викликів і перспектив.

Інтернет суттєво змінив медіасферу, трансформувавши традиційні формати телебачення, друкованих видань, радіо та реклами. Онлайн-платформи надали нові можливості для комунікації, зокрема банерну рекламу, пошуковий маркетинг та інші цифрові інструменти, що дозволяють охоплювати широку, у тому числі глобальну, аудиторію. Завдяки цифровізації більшість сфер діяльності змогли адаптувати свої підходи до нових форматів, використовуючи інтерактивні засоби взаємодії. Потенціал таких змін визначається рівнем креативності, технологічної готовності та відкритості до інновацій.

Онлайн-медіа стали універсальним джерелом новин, фактів, розваг та різноманітної інформації. Онлайн-ресурси, такі як інтернет-журнали, маркетингові платформи чи новинні сайти, постійно еволюціонують не тільки під впливом технологічного прогресу, а й з огляду на зростаючі очікування користувачів. Постійне впровадження «нового і кращого» дозволяє утримувати увагу аудиторії у будь-який час і в будь-якому місці. Це особливо важливо для бізнесу, адже збільшення відвідуваності веб-ресурсів сприяє зростанню його ефективності та адаптації до розширених ринкових можливостей. Інтернет-медіа стерли межі й дали доступ до аудиторії набагато більшого масштабу.

Згідно з аналізом Інституту масової інформації, Закон України «Про медіа» не надає чіткого визначення поняття «онлайн-медіа». Закон передбачає, що остаточні критерії визначення онлайн-медіа встановить орган спільного регулювання. Та, все ж таки, у Законі міститься таке визначення, що онлайн-медіа — це медіа, що регулярно поширює інформацію в текстовій, аудіо-, аудіовізуальній або іншій формі в електронному (цифровому) вигляді через мережу Інтернет на власному вебсайті, за винятком тих медіа, які законодавчо віднесено до аудіовізуальних медіа [1].

Загалом, онлайн-медіа – це цифровий контент, розміщений на веб-сайтах або серверах, доступ до якого користувачі отримують через веб-браузери. Завдяки цьому вони стали невід'ємною частиною електронної комунікації.

У сучасному медіапросторі онлайн-медіа стали одним із найефективніших каналів для висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування. Їхній розвиток тісно пов'язаний із зростанням ролі цифрових технологій, які забезпечують доступність інформації в реальному часі та створюють нові можливості для інтерактивної взаємодії з громадськістю.

Робота онлайн-медіа в контексті висвітлення діяльності місцевого самоврядування має низку специфічних особливостей, зумовлених як технологічними можливостями сучасних комунікаційних платформ, так і вимогами аудиторії, яка зазвичай має швидкий доступ до інформації та високу активність у

взаємодії з контентом. Однією з основних функцій онлайн-ЗМІ є оперативне інформування громадян про рішення та дії місцевих органів влади, що дозволяє зберігати прозорість управлінських процесів та забезпечує своєчасне реагування на потреби та запити населення. З іншого боку, такі медіа також сприяють розвитку суспільного діалогу, висвітлюючи різні аспекти діяльності органів самоврядування, відзначаючи досягнення, але й не оминаючи проблеми та виклики, що постають перед місцевими громадами. Цей подвійний підхід дозволяє забезпечити баланс між інформуванням та критичним аналізом, сприяючи формуванню більш активної та свідомої громадської позиції щодо питань місцевого управління.

В Україні тривала реформа децентралізації, яка була спрямована на те, щоб надати реальні повноваження органам місцевого самоврядування, делегувати ресурси і відповідальність ближче до населення та сформувати спроможні громади на місцевому рівні. Ця реформа розглядалась як ключовий фактор виживання країни в тодішніх умовах.

У процесі посилення ролі місцевого самоврядування через децентралізацію ці органи стають основними комунікаторами у своїх секторах, перетворюючись на важливе джерело місцевих новин. На цьому тлі соціальні медіа, популярність яких швидко зростає, виступають значущим інструментом сучасної урядової комунікації. Цифрові платформи мають потенціал збільшити рівень участі громадян у різних проявах прямої демократії, який традиційно залишається низьким, особливо в країнах, що раніше входили до Східного блоку [4].

Для місцевих громад активне використання соціальних медіа органами самоврядування є важливим кроком до досягнення більшої відкритості та підзвітності. Соціальні платформи надають органам влади можливість безпосередньо взаємодіяти з громадянами в реальному часі, що дозволяє оперативно інформувати населення про прийняті рішення, поточні ініціативи та зміни в законодавстві чи місцевих програмах. Це створює основи для більш прозорої діяльності місцевої влади, оскільки інформація про роботу органів самоврядування стає доступною широкій аудиторії через різні канали: пости, відео, онлайн-трансляції, опитування та зворотний зв'язок.

Крім того, соціальні медіа є важливим інструментом для розширення послуг самоврядування. Завдяки платформам, таким як Facebook, Twitter чи Instagram, місцеві органи влади можуть проводити опитування серед громадян, збирати ідеї та пропозиції, а також запитувати думки стосовно важливих питань, що стосуються розвитку громади. Це дозволяє активно залучати громадян до процесів прийняття рішень, тим самим підвищуючи рівень громадянської участі та відповідальності. Наприклад, завдяки таким інструментам можна швидко отримати реакцію на нові ініціативи, як-от зміни в правилах забудови, проектування нових інфраструктурних об'єктів чи зміни в громадському транспорті.

Важливою перевагою є й оптимізація процесів прийняття рішень. Платформи для обміну інформацією дозволяють вивчати настрої та потреби громадян, враховувати їх думки під час планування та реалізації місцевих проєктів. Це створює умови для більш ефективної організації роботи та зменшує ймовірність конфліктів, оскільки враховуються інтереси більшості частини громади. Таким чином, соціальні медіа не лише полегшують процес комунікації між владою та громадянами, а й сприяють створенню умов для демократичного діалогу та взаємодії, що надає значні переваги як для місцевої влади, так і для ЗМІ та суспільства загалом.

З розвитком технологій та інтернету онлайн-джерела новин стали популярним вибором для багатьох людей, які шукають актуальну інформацію.

Однією з основних переваг цифрових медіа є можливість миттєвого доступу до актуальної інформації, що значно відрізняє їх від традиційних друкованих засобів масової інформації. В умовах швидкого розвитку технологій та комунікаційних платформ, онлайн-видання надають користувачам можливість отримувати новини в реальному часі, що забезпечує оперативне реагування на події. У той час як традиційні друковані ЗМІ зазвичай мають тимчасові обмеження на оновлення інформації, що призводить до затримок у публікації новин (інколи на кілька годин або днів), цифрові платформи дозволяють значно скоротити цей проміжок часу. Завдяки цьому, користувачі можуть швидко ознайомлюватися з останніми світовими подіями та змінювати свої уявлення про ситуацію на основі найбільш свіжої інформації, що доступна на різних онлайн-ресурсах за допомогою кількох кліків. Цей фактор знижує часові бар'єри в процесі інформування та робить доступ до новин максимально оперативним.

Окрім того, онлайн-медіа часто надають можливість підписки на сповіщення, які доставляються безпосередньо на мобільні пристрої або комп'ютери. Це дозволяє миттєво отримувати інформацію про найважливіші події, як-от політичні зміни чи природні катаклізми, прямо на екран смартфона або ноутбука. Таким чином, читачі завжди залишаються поінформованими про те, що відбувається в світі.

Додатковою перевагою є доступ до широкого спектра точок зору та глобального висвітлення подій. Онлайн-ресурси надають можливість ознайомитися з різноманітними поглядами з усіх куточків світу, чого іноді бракує традиційним медіа через обмеженість ресурсів чи певні упередження.

Завдяки інтернету читачі можуть легко порівнювати матеріали різних видань на одну тему, що сприяє більш глибокому розумінню складних питань і дозволяє побачити різні підходи до їх висвітлення.

Онлайн-платформи також забезпечують можливість легко слідкувати за міжнародними новинами, незалежно від географічного розташування. Вони надають доступ до світових публікацій, де кожен може дізнатися про події в будь-якому куточку планети. Такий інструмент сприяє формуванню більш всебічного сприйняття інформації та розширенню мирового горизонту читача.

Однак в українському контексті розвиток цифрових платформ збігся з новою реальністю – повномасштабною війною, яка суттєво вплинула на роботу журналістів, зокрема тих, хто висвітлює діяльність місцевого самоврядування. Воєнні дії створили нові бар'єри: від фізичної небезпеки для медійників до обмеженого доступу до територій та джерел інформації.

У 2024 році українські регіональні медіа стикнулися з низкою викликів, що суттєво вплинули на їхню здатність висвітлювати діяльність місцевого самоврядування. Згідно з дослідженням Media Development Foundation, понад 60% опитаних редакцій оцінили 2024 рік як складний або дуже складний. Основними проблемами стали дефіцит кадрів, фінансова нестабільність, психологічне навантаження, а також технічні труднощі, спричинені блекаутами та обстрілами [3].

Кадрова криза залишалася однією з основних проблем. Брак журналістів, відеографів, SMM-спеціалістів та менеджерів з продажу ускладнив створення якісного контенту. Це призвело до зниження кількості репортажів та аналітичних матеріалів, зокрема щодо діяльності місцевої влади. Мобілізація також вплинула на кадровий склад: із 37 досліджених медіа до Сил Оборони України долучилося 34 людини, що означає, що майже кожна редакція втратила працівника. Щоб уникнути втрат через мобілізацію, деякі редакції намагалися наймати жінок, молодих чоловіків або студентів, що створювало додаткові дискримінаційні ризики.

Фінансова залежність від грантових коштів також стала критичною. У понад половини опитаних медіа частка грантового фінансування становила понад 80% від усіх надходжень. Однак динаміка отримання грантів у другій половині 2024 року була переважно негативною, що створює ризики для стабільності роботи редакцій у майбутньому [3].

Психологічний стан журналістів залишався важливим ризиком. Втома та виснаження впливали на ефективність роботи та плинність кадрів. Серед причин складного стану – життя в прифронтовому регіоні та очікування близької людини з війни. Це створювало додаткові труднощі для редакцій у підтримці стабільної роботи команд. Крім того, технічні проблеми, зокрема блекаути та обстріли, значно ускладнили роботу медіа. Ці труднощі впливали на здатність оперативно висвітлювати події та забезпечувати безперервний доступ до інформації для аудиторії.

Попри все, деякі медіа змогли адаптуватися до нових умов. Близько 40% опитаних редакцій зазначили, що 2024 рік став для них дещо легшим завдяки впровадженню нових стратегій роботи та оптимізації ресурсів. Це включало перехід на цифрові платформи, розвиток читачської підтримки та передплати, а також активніше використання соціальних мереж для взаємодії з аудиторією.

Водночас із трансформацією форматів і каналів поширення інформації, змінилися й тематичні пріоритети журналістських матеріалів. Повномасштабна війна суттєво вплинула на зміст висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування. Якщо до 2022 року ключовими темами були інфраструктурні проєкти, соціально-економічний розвиток громад та культурні ініціативи, то з початком бойових дій у центрі уваги опинилися питання безпеки, підтримки Збройних Сил України, волонтерства та гуманітарного забезпечення населення.

Журналісти, особливо в регіональних медіа, змушені були адаптувати свої матеріали до нових реалій, де оперативність і точність подачі інформації стали критично важливими. Органи місцевого самоврядування перетворилися на ключове джерело актуальної інформації про обстріли, евакуацію, роздачу допомоги та відновлювальні роботи. Проте, попри свою важливу роль, ці органи не завжди залишалися відкритими до коментарів і співпраці з медіа. Нерідко доступ до офіційних осіб був обмежений, а частина рішень – закритою для публічного обговорення через безпекові ризики.

У такій ситуації особливої ваги набули соціальні мережі, зокрема офіційні сторінки міських рад, військових адміністрацій і міських голів у Facebook, Telegram та Viber. Саме ці платформи стали оперативними каналами поширення офіційної інформації, часто – єдиними доступними джерелами для журналістів і мешканців громади. Це призвело до своєрідної інтеграції ролей: органи самоврядування частково почали виконувати функцію медіа, що впливає на незалежність висвітлення та потребує особливої уваги з боку журналістської спільноти.

Ще одним важливим фактором, який вплинув на редакційну політику, стала значна кількість міжнародної донорської допомоги, що надходила як державі в цілому, так і безпосередньо на місцевий рівень. Це спонукало журналістів більш прискіпливо стежити за діяльністю місцевих органів влади, перевіряти, як розподіляються ресурси, та виявляти можливі випадки неефективного використання коштів або зловживань. Зросла кількість журналістських розслідувань і запитів на доступ до публічної інформації, адже громади стали більш чутливими до прозорості рішень, що ухвалюються в їхніх інтересах. Таким чином, війна стала не лише викликом, але й каталізатором для посилення нагляду за місцевою владою з боку медіа та громадськості.

У цих умовах питання професійної етики набула особливої актуальності. Робота журналіста під час війни потребує обережності, глибокої відповідальності та балансу між правом суспільства на інформацію і ризиками, пов'язаними з її розголошенням.

Насамперед, зросла потреба в ретельній перевірці інформації. Поширення неперевіраних фактів або емоційно насичених повідомлень може спричинити паніку, дезорієнтацію або навіть нашкодити національній безпеці. Тому фактчекінг і верифікація джерел стали невід'ємною частиною повсякденної журналістської практики. У контексті гібридної війни це також засіб протидії пропаганді та маніпуляціям.

Другий етичний виклик – пошук балансу між критикою влади та безпековими міркуваннями. З одного боку, журналіст має право (і обов'язок) ставити під сумнів рішення місцевої влади, контролювати використання бюджетних та донорських коштів, виявляти зловживання. З іншого – надмірна критика або

оприлюднення інформації, яка може бути використана ворогом, несе небезпеку. Це створює моральні дилеми, особливо у ситуаціях, коли громада потребує як прозорості, так і безпеки.

У багатьох випадках журналісти стають не лише спостерігачами, а й учасниками процесів підтримки громади: вони розповідають про ініціативи волонтерів, заклики влади до допомоги ЗСУ, інформують про евакуацію або гуманітарну допомогу. Такі приклади демонструють, що навіть у кризових умовах медіа можуть відігравати позитивну роль – консолідувати громаду, підтримувати моральний дух, бути посередником між владою та мешканцями [2].

Перспективи розвитку медіа та висвітлення діяльності місцевого самоврядування в умовах війни виглядають амбіційними, зважаючи на досвід, здобутий в ці складні часи. Проблеми, з якими стикаються регіональні медіа, безперечно формують нові виклики для журналістів, але водночас відкривають нові можливості для розвитку професії. Кадрові труднощі, фінансова нестабільність та психологічний тиск можуть призвести до трансформації самого підходу до журналістики. Замість традиційних методів роботи, медіа можуть все більше орієнтуватися на цифрові платформи, де можливості для оперативного реагування на події значно розширюються. Це дозволяє журналістам швидко адаптуватися до нових умов, зберігаючи якість висвітлення та доступ до важливої інформації.

Виклики також сприятимуть зміні підходу до освітніх програм для майбутніх журналістів, оскільки вже тепер актуальні навички роботи з цифровими інструментами та новими форматами контенту, такими як мультимедійні репортажі або інтерв'ю в прямому ефірі через соціальні мережі. З розвитком нових технологій, журналісти будуть змушені ще більше акцентувати увагу на об'єктивності та прозорості в своєму контенті, що дозволить створити більш глибоке розуміння роботи місцевого самоврядування серед громадян.

Водночас, впровадження нових технологій та інноваційних підходів до роботи медіа, зокрема у сфері комунікації з аудиторією, може стати важливим інструментом для висвітлення діяльності місцевих органів влади. Це дозволить не лише інформувати громадян, а й залучати їх до активної участі в управлінні своїми громадами. Важливим фактором є і розвиток громадської підтримки через передплати та спонсорські ініціативи, що зменшує залежність від зовнішніх грантів і забезпечує фінансову стабільність.

Майбутнє місцевої журналістики, зокрема в умовах війни, виглядає вкрай важливим для розвитку демократичних процесів на місцях. Адже саме місцеві медіа можуть стати не лише інформаторами, а й каталізаторами змін, спонукаючи місцеву владу до більш прозорої та ефективної роботи. Тому, попри всі труднощі, які ставить перед медіа війна, є реальна можливість для професії розвиватися та адаптуватися до нових вимог часу, зміцнюючи зв'язок між місцевою владою та її громадянами.

В умовах війни онлайн-медіа стали не просто каналом інформування, а критично важливою ланкою між місцевою владою та громадою. Вони трансформувалися у майданчик для діалогу, прозорості й підтримки. Попри виклики – кадрові, технічні, фінансові – регіональні журналісти шукають нові форми роботи, адаптуючись до цифрової доби. Цифрові платформи відкривають не лише нові ризики, а й нові можливості – для якіснішого висвітлення, ширшої участі громадян і зміцнення довіри до місцевого самоврядування. Саме в цьому є головний потенціал розвитку локальної журналістики.

References

1. Holovenko Roman. Analiz bazovykh polozhen Zakonu «Pro media» shchodo onlain-media. «Instytut masovoi informatsii». Retrieved from: [HYPERLINK "https://imi.org.ua/monitorings/analiz-bazovykh-polozhen-zakonu-pro-media-shhodo-onlajn-media-i49650?fbclid=IwAR3JJYTYvnS83W-Lu4mdCp9SgfhU6G86eqjNVmjEp5W3XIEnm4-zgcnOMXo/"](https://imi.org.ua/monitorings/analiz-bazovykh-polozhen-zakonu-pro-media-shhodo-onlajn-media-i49650?fbclid=IwAR3JJYTYvnS83W-Lu4mdCp9SgfhU6G86eqjNVmjEp5W3XIEnm4-zgcnOMXo/) <https://imi.org.ua/monitorings/analiz-bazovykh-polozhen-zakonu-pro-media-shhodo-onlajn-media-i49650?fbclid=IwAR3JJYTYvnS83W-Lu4mdCp9SgfhU6G86eqjNVmjEp5W3XIEnm4-zgcnOMXo/> (Data zvernennia: 25.04.25)
2. Ulybin Vitalii. Etychni aspekty roboty zhurnalista v umovakh voiennoho stanu. Retrieved from: [HYPERLINK "https://intcom.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/265/204"](https://intcom.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/265/204) <https://intcom.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/265/204> (Data zvernennia: 25.04.25)
3. Media Development Foundation. Stan ukrainskykh rehionalnykh media 2025 roku Retrieved from: <https://research.mediadevelopmentfoundation.org/> (Data zvernennia: 25.04.25)
4. Olha Harmatiy, Peter Kravčák Self-Government Activity On Social Media As An Information Source To Cover Local Issues: Slovak And Ukrainian Journalists Views Retrieved from: [HYPERLINK "https://www.mlar.sk/wp-content/uploads/2021/04/9_Harmatiy_Kravcak.pdf"](https://www.mlar.sk/wp-content/uploads/2021/04/9_Harmatiy_Kravcak.pdf) https://www.mlar.sk/wp-content/uploads/2021/04/9_Harmatiy_Kravcak.pdf (Data zvernennia: 25.04.25)

DOI 10.34132/mspc2025.01.04.16

*Svitlana Strila
Anna Soloviova*

***MEDIA COVERAGE OF LOCAL GOVERNANCE DURING WARTIME: CHALLENGES,
TRANSFORMATIONS, PROSPECTS***

These theses are dedicated to the theoretical and applied analysis of the transformation of the information space during wartime and digitalization, with a special focus on the coverage of local self-government activities through online media. Digital platforms and social networks are considered key tools for communication between authorities and citizens, ensuring transparency, timeliness, and accessibility of information. It is emphasized that the full-scale war has posed serious challenges for regional media, including personnel losses, financial instability, technical difficulties, psychological pressure, and ethical dilemmas. Despite this, many media outlets have managed to adapt by transitioning to digital formats and actively using social media as a tool for prompt communication and community engagement. The theses highlight that local journalism plays a crucial role in consolidating society, ensuring transparency of local authorities, and building trust in self-government institutions. Online media are becoming not only a source of news but also a means of public oversight and interaction.

Keywords: local self-government, war, online media, digitalization, journalism, social networks, regional media, challenges, difficulties.

Відомості про авторів / Information about the authors

Стріла Світлана, студентка 4 курсу спеціальності «Журналістика», факультету політичних наук, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: svetlana.strila@gmail.com

Svitlana Strila, Fourth-year student in Journalism, Faculty of Political Science, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: svetlana.strila@gmail.com

Соловійова Анна, к. політ. наук, доцент кафедри журналістики факультету політичних наук Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: soloan2003@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0524-287X>

Soloviova Anna, PhD in Political Science, Associate Professor of Department of Journalism, Faculty of Political Science, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: soloan2003@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0524-287X>

© С. Стріла, А. Соловійова
19.05.2025.

Стаття отримана редакцією